

Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg
Christiansborg
1240 København K

Den 10. december 2021

Hermed sendes endelig besvarelse af spørgsmål nr. 49 (Alm. del), som Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg har stillet til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri den 19. oktober 2021. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Hans Christian Schmidt (V).

Spørgsmål nr. 49 (Alm. del) fra Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg

”Vil ministeren kommentere artiklen "Sjællandsk formand rystet efter samråd - og kritiserer fødevarerministeren" fra Effektivt Landbrug den 9. oktober 2021 (<https://effektivtlandbrug.landbrugnet.dk/artikler/vandmiljoe/69704/sjaellandsk-formand-rystet-efter-samraad-og-kritiserer-foedevareministeren.aspx>) og herunder adressere kritikpunkterne af det faglige grundlag, som rejses i det åbne brev til ministeren fra Agerskovgruppen og Landøkonomisk Selskab om bl.a.: 1) Er efterafgrøder såsom olie-ræddike, honningurt og lignende bedre til næringsstofopsamling end rettidigt etablerede vinterafgrøder?, 2) Er efterafgrøder, der er etableret efter høst og som senere efterfølges af en vårafgrøde, i et fuldt gødningsår fra 1. august til 31. juli, bedre for vandmiljøet end vinterafgrøder?, og 3) Hvad er konsekvensen af, at efterafgrøder efterfølges af en vinterperiode, frem til cirka 1. april, hvor jorden er uden afgrøde?”

Svar

Det fremgår af artiklen "Sjællandsk formand rystet efter samråd - og kritiserer fødevarerministeren" fra Effektivt Landbrug den 9. oktober 2021, at Claus Neergaard, formand for Landøkonomisk Selskab, udtaler, at efterafgrøder ikke virker i forhold til at reducere kvælstofudvaskningen fra planteproduktionen. Det fremgår desuden af artiklen, at efterafgrøder tvinger landmænd væk fra vinterafgrøder og over til at dyrke vårafgrøder, som har en dårligere »kvælstofhusholdning«.

Til brug for besvarelsen af spørgsmålet er der indhentet et bidrag fra Aarhus Universitet (AU). Opsummerende har AU oplyst, at forsøg fra universitetet helt overordnet viser, at efterafgrøder i væsentlig grad reducerer kvælstofudvaskningen fra markerne, og at efterafgrøder efterfulgt af vårafgrøder har en bedre udvaskningsreducerende effekt end vinterafgrøder.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har bedt AU sammenstille data fra et større GUDP-forsøgsarbejde (VirKN) som bl.a. omfatter målinger af kvælstofudvaskningen fra vårsæd med og uden efterafgrøder, samt vintersæd etableret tidligt eller til normal tid. Forsøgene er udført på to lokaliteter (Foulum i Jylland og Flakkebjerg på Sjælland) i fire dyrkningsår i perioder fra efterår 2015 til forår 2019. Udvasningsdata er sammenstillet på månedsbasis.

./.

Data samt AU's vurderinger fremgår af vedlagte bidrag, hvoraf bl.a. følgende fremgår:

Ad 1) Er efterafgrøder såsom olieræddike, honningurt og lignende bedre til næringsstofopsamling end rettidigt etablerede vinterafgrøder?

VirKN-forsøgene muliggør en sammenstilling af efterafgrøder overfor normalt sået vintersæd og tidlig sået vintersæd. Set over de fire dyrkningssæsoner er udvaskningsdata opsummeret i perioden fra 1. august til 31. juli. Det bemærkes, at der er stor variation på udvaskningens størrelse mellem årene. Ved Foulum (sandjord) er udvaskningen fra normalt sået vintersæd højere end ved vårbyg med efterafgrøder (olieræddike og græsudlæg), mens udvaskningen fra tidlig sået vintersæd er på niveau med vårbyg med efterafgrøder. Ved Flakkebjerg (lerjord) er udvaskningen fra vårbyg med efterafgrøde markant lavere end både normalt sået vintersæd og tidlig sået vintersæd.

Der tegner sig således et billede af, at efterafgrøder efterfulgt af vårafgrøder generelt er bedre til næringsstofopsamling end vinterafgrøder. Om dette skyldes, at efterafgrøder etableres tidligere (som græsudlæg eller olieræddike før 20. august) set i forhold til normalt sået vintersæd (omkring 20. september) eller end tidlig sået vintersæd (omkring 4. september), eller om det skyldes plantearternes vækstmæssige egenskaber i efteråret er ikke klarlagt tydeligt. AU har ganske få forsøgsdata til sammenligning af kornafgrøder i forhold til efterafgrøder såsom olieræddike, honningurt og lignende. I de få studier der findes, hvor afgrøderne kan sammenlignes, er der tendens til, at olieræddike optager mere kvælstof end kornarter.

Ad 2) Er efterafgrøder, der er etableret efter høst og som senere efterfølges af en vårafgrøde, i et fuldt gødningsår fra 1. august til 31. juli, bedre for vandmiljøet end vinterafgrøder?

I besvarelsen af spørgsmål 1 fremgår, at udvaskningsdata er opsummeret i et fuldt gødningsår fra 1. august til 31. juli. Der henvises derfor til besvarelse af spørgsmål 1.

Ad 3) Hvad er konsekvensen af, at efterafgrøder efterfølges af en vinterperiode, frem til cirka 1. april, hvor jorden er uden afgrøde?"

AU har redegjort for, hvilken praksis der er lagt til grund i forhold til destruktion af efterafgrøder før etablering af vårbyg i VirKN-forsøgene. Ved Foulum (sandjord) destrueres efterafgrøderne tidligt forår, mens efterafgrøderne ved Flakkebjerg (lerjord) destrueres sidst på efteråret. Dette vurderes at være i overensstemmelse med normal praksis i pløjede sædskifter.

Af den tidsmæssige fremstilling af udvaskningsdata fremgår, at udvaskningen generelt set har været størst i efterårs- og vintermånedene. Det stemmer overens med, at der sædvanligvis er størst afstrømning på denne tid af året samtidig med, at der kan være høje koncentrationer af nitrat på grund af frigivelse af mineralsk kvælstof fra afgrøderester og fra jordens pulje af organisk stof eller pga. efterladt gødningskvælstof.

Til trods for at efterafgrøderne destrueres relativt tidligt på lerjorden, viser resultaterne, at efterafgrøderne har været særdeles effektive til at opsamle nitrat fra efterladt gødningskvælstof og mineralsk kvæ-

stof fra mineraliserede afgrøderester og organisk stof fra jorden inden afstrømningen i efterårs- og vintermånederne. Det vurderes således ikke at være kritisk for udvaskningen, at efterafgrøderne på lerjord efterfølges af en vinterperiode, frem til cirka 1. april, hvor jorden er uden afgrøde.

I dag opereres i kvælstofreglerne med en gennemsnitlig reduktionseffekt af efterafgrøder på 33 kg N pr. ha. Også de seneste forsøgsresultater, der refereres til ovenfor, peger i retning af, at der er en stor variation i kvælstoftabet fra forskellige sædskifter med og uden efterafgrøder. Det er hensigten med den aftalte nye reguleringsmodel i *Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug* af 4. oktober 2021, at disse variationer skal indgå i reguleringen for at opnå større præcision og omkostningseffektivitet.

Rasmus Prehn

/

Morten Ejrnæs